KATALOG INICJATYW RODZINNYCH

fot. na okładce: Malina Łukasiewicz

KATALOG INICJATYW RODZINNYCH

Redakcja
Fundacja Smaki Kultury
Centrum Kultury w Lublinie

Lublin 2022

SPIS TREŚCI

Wstęp **6**

Czym jest kultura rodzinna? **7**

Rozdział I.
Teatr w plenerze. Pomysł na integrację międzypokoleniową

Katowickie Spotkania z Bajką 2022 8

Bajkowe wakacje w Mieście Ogrodów 2021 10

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Dla Dzieci „Dziecinada” 12

Rozdział II.
Spotkania rodzinne inspirowane przyrodą

Las w Mieście – projekt edukacyjny 14

Leśna Baza NaTurka 16

Rozdział III.
Kreatywne działania bez ograniczeń wiekowych

Rodzinne Spotkania Plastyczne 18

„Wspólne budowanie” – warsztaty z klockami dla rodziny 20

Rozdział IV.
Lokalne tradycje. Transmisja pokoleniowa

„Etnoranek” – warsztaty kulinarne ze wspólnym śniadaniem 22

„Idzie Grześ przez wieś...” – rodzinne warsztaty w skansenie 24

„Tam, gdzie jeszcze pieją koguty” – etnoperformans weselny 26

Rozdział V.
Festiwal Kultury Rodzinnej. Założenia i przebieg inicjatywy
- wywiad z prezesem Fundacji Smaki Kultury **28**

Witamy Państwa serdecznie

Prezentujemy Katalog Inicjatyw Rodzinnych, który jest częścią projektu „Festiwal Kultury Rodzinnej" realizowanego w ramach programu Edukacja Kulturalna MKiDN w 2022 r. przez Fundację Smaki Kultury i Centrum Kultury w Lublinie.

Zaprosiliśmy do współpracy przy jego tworzeniu animatorów i animatorki kultury z kilku miast i miasteczek w Polsce. Naszym zamiarem było uzyskanie informacji na temat ciekawych praktyk edukacyjno-kulturalnych dla rodzin, czyli takich działań, które angażują wszystkie pokolenia w jednym czasie. Ponadto są innowacyjne, ciekawe dla odbiorców, a ich organizatorzy wcielają w życie oryginalne pomysły i stosują nietuzinkowe metody integracji rodziny wokół wspólnotowego działania.

Zwracaliśmy uwagę na efekty, wnioski i rekomendacje płynące po ich zakończeniu, które mogą być źródłem inspiracji, przykładem dobrych praktyk dla animatorów kultury zainteresowanych pracą z całymi rodzinami. Uzyskane w katalogu informacje są wynikiem badań ankietowych, w których interesowały nas odpowiedzi na następujące pytania zadane w formie wywiadów internetowych:

1. Prosimy o opisanie na czym polegał Wasz projekt (krótka charakterystyka: idea, cel, najważniejsze działania);
2. Jakie są najważniejsze efekty Waszych działań? Jakie wnioski pojawiły się w efekcie ewaluacji?;
3. Co było największym sukcesem Waszej inicjatywy?;
4. Jakie były największe wyzwania, zagrożenia, słabe strony podjętych przez Was działań?;
5. Jaka jest przyszłość Waszych działań?;
6. Jak zdefiniujecie pojęcie „kultura rodzinna", odnosząc się do Waszego projektu?;
7. Prosimy o linki do materiałów multimedialnych dotyczących projektu;
8. Dane do kontaktu osoby wypełniającej formularz (imię i nazwisko, kontakt tel., e-mail).

Katalog przyjął formę online na wolnej licencji, aby mogli bez przeszkód korzystać z niego szeroko rozumiani twórcy kultury. Liczymy, że wiedza o praktykach kulturalnych dla rodzin będzie sprzyjała promowaniu podobnych działań, szczególnie w miejscach o utrudnionym dostępie do dóbr kultury.

Dziękujemy wszystkim osobom zaangażowanym w tegoroczną I edycję Festiwalu Kultury Rodzinnej w Lublinie.

Życzymy owocnego czasu spędzonego z niniejszą publikacją

Zespół Festiwalu
Kultury Rodzinnej

WSTĘP

Rodzina, familia, podstawowa komórka społeczna. Od lat wiele mówi się o jej znaczeniu, ale jednocześnie wskazuje się na to, że życie rodzinne przeżywa wielki kryzys. Pomimo dużego skupienia na rodzinie w mediach, w dyskusjach społecznych, ciągle brak jest dobrze przygotowanej, ciekawej i wartościowej oferty edukacyjno-kulturalnej skierowanej faktycznie do tej grupy odbiorców, w której każdy uczestnik jest w innym wieku. Takiej oferty na którą mogłaby pójść rodzina i w jednym czasie uczestniczyć w wydarzeniach „skrojonych" na swój wiek. Wydarzeń, które integrują rodzinę jako całość i nie wykluczają nikogo z jej członków.

Z badań które były prowadzone w formie sondaży społecznych podczas wydarzeń realizowanych w ostatnich latach przez Fundację Smaki Kultury i Centrum Kultury w Lublinie wynika, że brakuje oferty edukacyjno-kulturalnej skierowanej do rodzin. Potwierdzają to również wypowiedzi socjologów.

W polskiej ofercie kulturalnej brak jest wydarzeń, w których rodzina uczestniczy jako wspólnota, najczęściej tworzony jest podział na wydarzenia dla dzieci i młodzieży oraz wydarzenia dla dorosłych. Rodzice czekają na korytarzach instytucji na dziecko uczestniczące w zajęciach, lub, kiedy to rodzice wychodzą do teatru lub na warsztaty, dzieci są oddawane pod opiekę dziadków lub wynajętych opiekunów. Kultura przeżywana jest w grupach wiekowych co rozbija naturalną jedność wspólnoty rodzinnej. Brakuje takich wydarzeń kulturalnych, w których dzieci razem z rodzicami mogą razem przeżywać emocje i dawać wyraz ekspresji twórczej, co będzie później dla nich stanowić źródło rozmów i wzmocni więzi rodzinne poprzez wspólną aktywność kulturalną.

Celem długofalowym działań rozpoczętych w Lublinie jest wręcz wprowadzenie do teorii uczestnictwa w kulturze nowego pojęcia „kultura rodzinna", czyli tworzenia i realizacji wydarzeń międzypokoleniowych. Zależy nam, aby działania z zakresu edukacji i animacji, stymulowały kreatywność i zaktywizowały twórczo wszystkie grupy wiekowe i społeczne oraz osoby ze szczególnymi potrzebami.

CZYM JEST KULTURA RODZINNA?

SPOJRZENIE ORGANIZATORÓW WYDARZEŃ KULTURALNYCH ZAPREZENTOWANYCH W KATALOGU

ZACIEŚNIANIEM WIĘZI RODZINNYCH POPRZEZ WSPÓLNIE SPĘDZONY CZAS

BUDOWANIEM RELACJI MIĘDZYOSOBOWYCH POPRZEZ POZNAWANIE WZAJEMNYCH ZAINTERESOWAŃ

WSPÓLNYM PRZEBYWANIEM I PRZEŻYWANIEM EMOCJI PODCZAS RÓŻNORODNYCH DZIAŁAŃ ANIMACYJNYCH I REKREACYJNYCH

BUDOWANIEM RELACJI OPARTYCH NA SZACUNKU I WZAJEMNYM ZROZUMIENIU

WYDARZENIAMI ANGAŻUJĄCYMI NIE TYLKO JEDNO POKOLENIE, ALE CAŁE RODZINY

ARTYSTYCZNYMI I KREATYWNYMI DZIAŁANIAMI Z NAJBLIŻSZYMI OSOBAMI ROZWIJAJĄCYMI WSPÓLNE PASJE

PRZEKAZYWANIE HISTORII, TRADYCJI I OBYCZAJÓW Z POKOLENIA NA POKOLENIE

TOWARZYSZENIEM DZIECIOM WE WSPÓLNYM ODKRYWANIU ŚWIATA

WYMIANĄ OPINII ORAZ DOŚWIADCZEŃ

DZIAŁANIAMI MIĘDZYPOKOLENIOWYMI W OBRĘBIE JEDNEJ RODZINY LUB WSPÓŁDZIAŁANIA KILKU WSPÓLNOT RODZINNYCH. TO TAK ZWANY „CZAS DLA RODZINY" SPĘDZONY W SPOSÓB ODPOWIADAJĄCY WSZYSTKIM CZŁONKOM TEJ WSPÓLNOTY

PRZYWOŁYWANIEM WARTOŚCI Z PRZESZŁOŚCI, Z JEDNOCZESNYM TWORZENIEM NOWYCH RODZINNYCH WSPOMNIEŃ

TO EFEKT PRZEŻYWANYCH WSPÓLNIE WARTOŚCI PODCZAS WYDARZEŃ. WSPÓLNYM BUDOWANIEM WSPOMNIEŃ

Katowickie Spotkania z Bajką 2022

Organizatorzy: MDK „Ligota" we współpracy z innymi katowickimi MDK

To wspólne wydarzenie katowickich domów kultury skierowane do rodzin. W określonym terminie w każdym domu kultury zostały zrealizowane kreatywne warsztaty, projekcje bajek, spektakle, konkursy, gry i zabawy itd. Głównymi założeniami tego przedsięwzięcia było dotarcie z działaniem do jak największej liczby odbiorców w jednym czasie, aktywizacja kulturalna całych rodzin oraz współpraca między domami kultury. Najważniejsze działania, które zostały zrealizowane przez MDK „Ligota" to; „Polana bajkowej przygody" – strefa dla dzieci podczas Biegu na Kokocińcu; „Bajkodajnia" - konkurs plastyczny; „Bajkowy wehikuł czasu" - pokazy bajek na przeźroczach; „Dorośli – dzieciom" - bajkowe święto w „Sezamkowie"; „Moja własna bajka" - warsztaty animacji poklatkowej.

NAJ, NAJ, HURA:
Organizatorom udało się dotrzeć do rodzin w każdej dzielnicy Katowic

WYZWANIA:
Najważniejszym wyzwaniem było ustalenie wspólnego terminu projektu, dogodnego dla wszystkich jednostek oraz przygotowanie różnorodnej oferty.

ZOBACZ:

OPIS NA STRONIE ORGANIZATORA

OPIS WYDARZENIA NA FACEBOOK'U

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Synchronizacja działań wszystkich domów kultury w całym mieście. Stworzenie różnorodnej oferty, która spotkała się z zainteresowaniem osób w każdym wieku.

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
dyrektor@mdkligota.pl

fot. materiały MDK „Ligota"

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W KATOWICACH
www.mbp.katowice.pl

Bajkowe wakacje w Mieście Ogrodów 2021

Organizatorzy: Filia nr 26 Miejskiej Biblioteki Publicznej przy współpracy z Zespołem Szkół nr 2 w Katowicach

Był to cykl przedstawień plenerowych dla dzieci przeprowadzonych w ramach inicjatywy lokalnej pod tym samym tytułem. Przedstawienia odbywały się w ogrodzie botaniczno-sensorycznym, na terenie szkoły, która sąsiaduje z biblioteką. Zaproszono dwóch wykonawców do współpracy – Teatr Gabi Art (Cyrk Bobas; Kramik z wierszami; Wesołe wierszowanki żuczka Jędrusia; Wesoła podróż z piratem Rumburakiem) i Teatr Trip (Babroszki lecą w kosmos). Aktorzy często wchodzili w interakcje z widzem, co skutkowało salwami śmiechu widowni bądź wspólnym śpiewem.

NAJ, NAJ, HURA:
Po przedstawieniach mieszkańcy dopytywali, czy cykl przedstawień będzie kontynuowany, co może świadczyć o jego popularności i potrzebie podobnych imprez w dzielnicy skierowanych do rodzin z małymi dziećmi

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Przedstawienie biblioteki jako miejsca, w którym wiele się dzieje, jako lokalnego centrum kultury. Nawiązanie dobrej współpracy ze społecznością lokalną.

ZOBACZ:
STRONA ORGANIZATORA

WYZWANIA:
Dobór odpowiedniego repertuaru i wykonawców. Przedstawienia - z założenia plenerowe - niepewność pogody, potrzeba zapewnienia alternatywnego miejsca

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
promocja@mbp.katowice.pl

fot. Kamila Pronobis-Filosek

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Dla Dzieci „Dziecinada"

Organizatorzy: Teatr Klinika Lalek / Fundacja na Rzecz Wspierania Kultur Alternatywnych i Ekologicznych oraz Strefa Kultury Wrocław

W wyniku współpracy Fundacji i SKW powstał Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla dzieci „Dziecinada". Jego celem jest kreowanie wspólnej dla rodzin, przestrzeni spotkań ze sztuką. Festiwal zjednacza przedstawicieli różnych środowisk, promuje teatr wśród dzieci, młodzieży ich rodziców oraz nauczycieli i pedagogów. Działalność umożliwia kontakt małoletniej widowni z najlepszymi teatrami na świecie.

Festiwal jest realizowany od 2012 roku. Obecnie stanowi we Wrocławiu jedno z najbardziej wyjątkowych wydarzeń dla całych rodzin i opiekunów. „Dziecinada" to nie tylko spektakle teatralne, ale również warsztaty, animacje oraz koncerty plenerowe.

NAJ, NAJ, HURA:
Po pandemicznej edycji, na której program zdecydowanie wpłynęły ograniczenia w transporcie, festiwal „Dziecinada" powrócił z poszerzoną listą międzynarodowych gości. W roku 2022 pokazane zostały spektakle w wykonaniu artystów z Norwegii, Hiszpanii, Litwy, Słowacji oraz Czech, które cieszyły się dużym zainteresowaniem, wskazując dalszy kierunek rozwoju dla festiwalu.

WYZWANIA:
Bardzo późne otrzymanie decyzji związanych z przyznaniem dofinansowania na festiwal, co skutkowało, że kształt programu wydarzenia długo pozostawał niepotwierdzony.

ZOBACZ:
MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRÓW DLA DZIECI DZIECINADA

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Przykłady na propagowanie kultury rodzinnej tj. różnych form „wspólnego bycia razem" podczas Festiwalu „Dziecinada":

- rekreacyjne projekty plenerowe: plac zabaw z klockami Linden stanowił świetną atrakcję dla dzieci i dorosłych (w każdym wieku). Wspólne tworzenie niesamowitych konstrukcji bezsprzecznie zawsze łączy pokolenia;
- warsztaty dla rodziców z dziećmi: projekt „Rodzic-lider", w ramach którego uczestnicy schodzą z widowni i stają się na chwilę aktorami, biorąc czynny udział w zabawach i zadaniach, które pomagają wyjść z rutynowych interakcji i odkryć nowe obszary relacji. Projekt pokazuje, jak słuchać, żeby usłyszeć, jak patrzeć, żeby zobaczyć i jak być dla siebie wzajemnie (w parze rodzice-dzieci) swoim najszczerszym fanem czy też największym wsparciem.

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
joanna.margolt@strefakultury.pl

fot. Sławek Przerwa

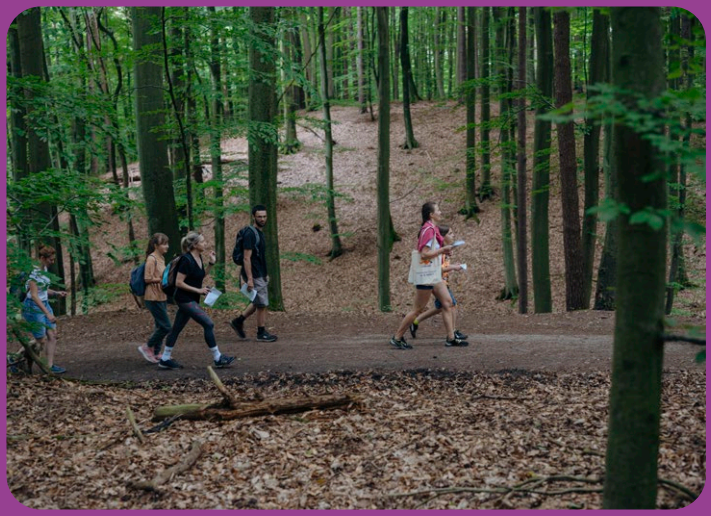

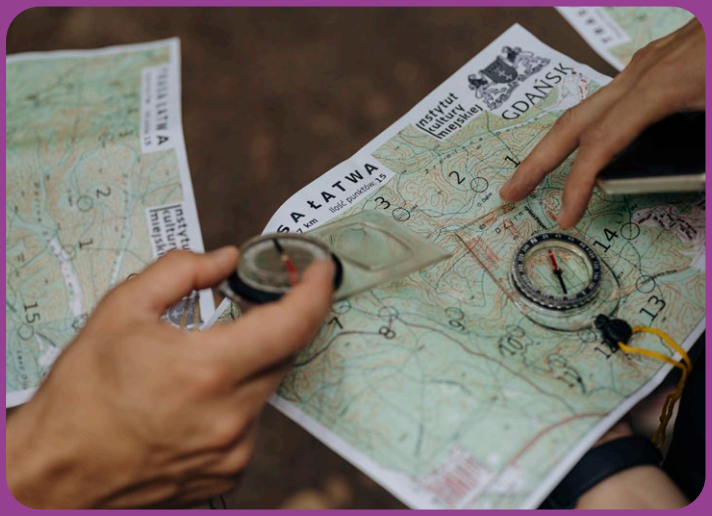
GDAŃSK
SAŁATWA

Las w Mieście – projekt edukacyjny

Organizator: Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku

Las w Mieście to projekt edukacyjny, którego pierwsza edycja powstała w czasie pandemii. Celem projektu było zachęcenie mieszkańców Gdańska do aktywnego spędzania czasu wolnego, z dala od komputerów i elektroniki, do poznawania leśnych obszarów miasta. Miał on też walory edukacyjne, gdyż uczestnicy mogli nauczyć się jak orientować się w terenie wykorzystując tradycyjne metody lokalizacji. Projekt cieszył się dużym zainteresowaniem, powstał tutorial dla osób planujących samodzielne spacery w obszarach leśnych. Odbywały się również warsztaty dla mniejszych grup. Projekt został kontynuowany w 2022 roku, a odbiorcy zgłaszają zainteresowanie zimową edycją projektu.

NAJ, NAJ, HURA:
Wciąż rosnące zainteresowanie działaniem. Uczestnicy zgłaszają chęć udziału w projekcie zarówno w okresie letnim jak i zimowym.

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Poznanie leśnych obszarów miasta i nauka orientacji w terenie tradycyjnymi sposobami.

WYZWANIA:
Podczas drugiej edycji projektu, w czasie wakacji warsztaty były płatne. Okazało się, że nawet minimalna kwota działa na odbiorców zniechęcająco i pierwsze warsztaty miały małą liczbę zgłoszeń.

ZOBACZ:
STRONA ORGANIZATORA
PROFILU NA FACEBOOK'U

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
urszula.zebrowska@ikm.gda.pl

fot. Bartosz Bańka

Leśna Baza NaTurka

Organizatorzy: Fundacja Naturka

Leśna Baza NaTurka to miejsce stworzone z potrzeby serca w 2021 r na terenie wsi Turka koło Lublina To przestrzeń do nauki, odpoczynku, kontaktu z przyrodą, przestrzeń do przeżywania przygód, eksploracji i odkrywania. Na terenie NaTurki (powierzchnia to 6000 m^2) znajduje się drewniany domek, piaskownica, kuchnia błotna, miejsce na ognisko, meble (siedziska i stoły) z palet, ogród, hamaki, kącik małego majsterkowicza, kącik do malowania, toaletę. Infrastruktura bazy trwa w symbiozie z drzewami dającymi cień, a zaraz obok znajduje się przyjazny, stary las dębowo-grabowy, w którym można spacerować. W bazie organizowane są warsztaty przyrodnicze, manualne, leśne urodziny, pikniki rodzinne, spotkania teatralne oraz spacery do lasu z przewodnikiem. Przyjmowane są szkolne i przedszkolne grupy zorganizowane.

Szerzej przedstawiamy w katalogu inicjatywę „Niedziele Leśnych Rodzin", czyli 3-godzinne spotkanie, na którego program złożyły się: spacer do lasu z przewodnikiem, warsztaty artystyczno-przyrodnicze oraz wspólne ognisko. Na warsztatach przedstawiono, co aktualnie dzieje się w przyrodzie - w świecie roślin i zwierząt. Następnie uczestnicy wyruszyli na rodzinny spacer po lesie, poszukiwali elementów omawianych na warsztatach, słuchali odgłosów przyrody oraz nazywali zwierzęta i rośliny napotkane na trasie. Po powrocie do bazy był czas na ognisko i wspólne rozmowy.

NAJ, NAJ, HURA:
Pobyt w leśnej bazie jest antidotum na współczesny syndrom deficytu natury. Obecnie większość dzieci spędza długie godziny w zamkniętych pomieszczeniach. W leśnej bazie jest zupełnie inaczej – każdego dnia większość czasu uczestnicy zajęć są na dworze, a z leśnego domku korzystają w czasie odpoczynku i trudniejszych warunków atmosferycznych.

WYZWANIA:
Największym wyzwaniem jest gromadzenie środków na rozwój infrastruktury bazy oraz przełamanie stereotypów i lęków rodziców związanych z przebywaniem dzieci w naturze niezależnie od pogody.

ZOBACZ:
STRONA ORGANIZATORA
PROFIL NA FACEBOOOK'U

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:

Niedziele Leśnych Rodzin, to czas spędzony wspólnie z rodziną w naturze. Raz w miesiącu organizatorzy zapraszają do Leśnej Bazy NaTurka na spacer przyrodniczy do lasu. Dzieci w przyrodzie/lesie mają mnóstwo okazji do kreatywnej zabawy, a rodzice w tym czasie mogą chwilę odetchnąć i zrelaksować się w pięknych okolicznościach przyrody.

Relacje z rodzicami są tak samo ważne jak z dziećmi. Pomysłodawcy są wrażliwi na potrzeby całej rodziny. W szczególności dbają o to, by adaptacja dziecka w leśnej bazie zachodziła z uwzględnieniem potrzeb i bezpieczeństwa małych i dużych uczestników tego wyjątkowego procesu edukacyjnego. Baza to miejsce, do którego zapraszane są całe rodziny na liczne wydarzenia, warsztaty, spotkania i spacery.

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
lesnabazanaturka@gmail.com

fot. Marcin Pietrusza

Rodzinne Spotkania Plastyczne

Organizator: Stowarzyszenie Kultura Czubów i Dom Kultury Błonie S.M. Czuby w Lublinie

Rodzinne Spotkania Plastyczne odbywają się minimum dwa razy w roku przed świętami. Są ofertą skierowaną do całych rodzin i łączą wszystkie pokolenia. Proponowane jest jedno podstawowe działanie plastyczne. W 2022 r. roku było to wykonywanie palm wielkanocnych. Poza tym dla najmłodszych uczestników proponowane są dodatkowe działania dostosowane do ich możliwości, tak aby każdy na spotkaniu czuł się potrzebny.

NAJ, NAJ, HURA:
Integracja międzypokoleniowa rodzin z terenu osiedla Błonie.

WYZWANIA:
Dostosowanie infrastruktury domu kultury do potrzeb uczestników Spotkań Rodzinnych. Z roku na rok liczba uczestników wzrasta, a infrastruktura pozostaje taka sama.

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Coraz większe zainteresowanie akcją w kolejnych latach. To pokazuje, że nie należy lekceważyć prostych działań. Najważniejsza jest otwarta atmosfera i chęć do współdziałania w gronie rodzinnym.

ZOBACZ:
OPIS WYDARZENIA NA FACEBOOK'U

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
dkblonie@gmail.com

fot. Tomasz Załucki

„WSPÓLNE BUDOWANIE" – WARSZTATY Z KLOCKAMI DLA RODZINY

ORGANIZATORZY: MIEJSKI DOM KULTURY „BOGUCICE-ZAWODZIE" W KATOWICACH.

Działanie było realizowane w ramach projektu „Centra Społecznościowe w Śródmieściu i Zawodziu" w okresie od czerwca 2021 do listopada 2022 roku przez MOK „Bogucice-Zawodzie" w Katowicach.

Były to cykliczne warsztaty z klockami LEGO skierowane do rodzin z dziećmi. Celem warsztatów było urozmaicenie czasu wolnego spędzanego w gronie najbliższych oraz rozwój kreatywności i myśli konstruktorskich u najmłodszych uczestników. W ramach projektu zrealizowano 20 warsztatów.

NAJ, NAJ, HURA:
Dzięki warsztatom organizator pozyskał nową grupę odbiorców, czyli rodziny z małymi dziećmi, którzy nie korzystali wcześniej z oferty zajęć proponowanych przez instytucję.

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Warsztaty z klockami dla całych rodzin. Rodziny zgłosiły zapotrzebowanie na kontynuację takich zajęć po ich zakończeniu.

WYZWANIA:
Projekt rozpoczął się podczas pandemii, z jej powodu pierwsze zajęcia miały miejsce dopiero w połowie roku 2021. Ze względu na ograniczenia sanitarno-epidemiologiczne wprowadzono limit uczestników.

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
kierownik.zawodzie@mdkbogucice-zawodzie.pl

ZOBACZ:
STRONA ORGANIZATORA

fot. Kamila Gallus

GUESS

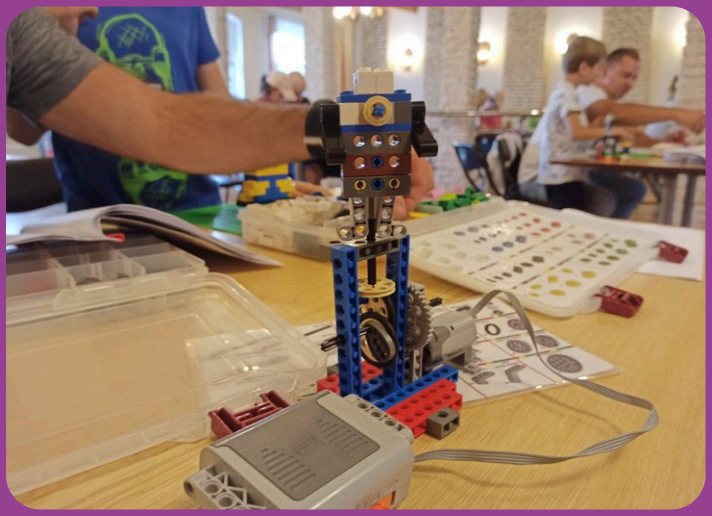

„ETNORANEK" – WARSZTATY KULINARNE ZE WSPÓLNYM ŚNIADANIEM

ORGANIZATOR: ETNOCENTRUM ZIEMI KROŚNIEŃSKIEJ W KROŚNIE

„Etnoranek" to forma warsztatów kulinarnych ze wspólnym śniadaniem adresowana do wszystkich, zarówno do rodzin z dziećmi, jak i seniorów, młodzieży oraz dorosłych. Podczas warsztatów uczestnicy, pod okiem szefowej kuchni, osoby niezwykle charyzmatycznej, posiadającej olbrzymią wiedzę kulinarną, jak również tradycyjno-kulturową, zgłębiali tajniki kuchni regionalnej. Prowadząca warsztaty kulinarne zdobyła nagrodę główną w konkursie „Starych potraw smak i urok". Tytuł „Potrawy roku" przyznano tradycyjnej zupie serwatkowej.

fot. archiwum Etnocentrum Ziemi Krośnieńskiej

NAJ, NAJ, HURA:
Współpraca międzypokoleniowa wpływa na zachowanie dawnych przepisów kulinarnych poprzez ustną transmisję pokoleniową. Organizatorom udało się przybliżyć uczestnikom wielkokulturową kuchnię regionalną.

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Wspólne posiłki i ich przygotowanie wzmacniają więzi rodzinne. Tradycyjna kuchnia jest bardzo bogata i przygotowywanie takich dań sprzyja nawiązywaniu głębszych kontaktów międzypokoleniowych. Dziadkowie występowali w roli eksperta- mistrza przekazując unikatowy przepis wnukom.

WYZWANIA:
Warsztaty kulinarne wymagały bezpośredniego kontaktu między uczestnikami i prowadzącą. W sytuacji pandemicznej zajęcia prowadzone były online. Następnie należało zmniejszyć liczbę uczestników warsztatów, aby zapewnić bezpieczeństwo i dostosować ofertę do nałożonych obostrzeń.

ZOBACZ:
STRONA ORGANIZATORA

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
r.kurdziel@etnocentrum.pl

„IDZIE GRZEŚ PRZEZ WIEŚ…" – RODZINNE WARSZTATY W SKANSENIE

ORGANIZATOR: MUZEUM KULTURY LUDOWEJ W KOLBUSZOWEJ

Spotkania rodzinne „Idzie Grześ przez wieś…" to kilka cykli zajęć, które odbywały się regularnie (co miesiąc lub co tydzień) od 2012 r. w Parku Etnograficznym Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Ideą było stworzenie oferty warsztatów muzealnych skierowanych do rodzin, umożliwienie międzypokoleniowych spotkań dzieci z rodzicami i/lub dziadkami w przestrzeni skansenu.

„Idzie Grześ przez wieś" - warsztaty inspirowane wierszem miały na celu powiązanie konkretnych muzealnych przedmiotów z wierszem lub bajką dawnych autorów. Polegały na przeprowadzeniu spotkań pełnych zabaw, zagadek, quizów i działań plastycznych, które pomogły dzieciom poznać świat dawnej wsi. Spotkania rozpoczynały się od wysłuchania wierszyków znanych rodzicom i dziadkom z dzieciństwa, więc był i element wspólnego czytania, i edukacji przez zabawę.

W cyklach wakacyjnych spotkań w ramach warsztatów „Idzie Grześ prze wieś…" punktem wyjścia był każdorazowo muzealny przedmiot albo temat związany z rękodziełem, np. lepienie w glinie, zdobienie strojów Lasowiaków i Rzeszowiaków, bibułkarstwo, wycinanki, zdobienie skrzynek inspirowane wzornictwem skrzyń wiannych itp.

W 2022 r. punktem wyjścia do działań były wybrane w muzealnej przestrzeni 4 miejsca. Zajęcia rozpoczynały się od oprowadzania kuratorskiego po dawnym wnętrzu. Należały do nich:

- dawna klasa, w której poprowadzono lekcje kaligrafii;
- karczma z Hadli Kańczuckich, gdzie tworzono wycinanki żydowskie;
- leśniczówka, gdzie leśnik przeprowadził warsztaty o zwierzętach dawnej Puszczy Sandomierskiej;
- izba w chałupie, którą ozdobiono kwiatami z bibuły i lasowiackimi wycinankami.

NAJ, NAJ, HURA:
Zadowolenie uczestników, radość okazywana już w trakcie spotkań, np. wykopków, tworzenia ozdób, smakowania placków z kuchennej blachy. Powracanie tych samych rodzin na kolejne warsztaty. Możliwość zaprezentowania inicjatywy na spotkaniach dotyczących edukacji muzealnej, np. w Muzeum w Wilanowie oraz w ramach projektu Podkarpacka Edukacja Kulturowa.

WYZWANIA:
Ustalenie terminów spotkań cyklicznych, czyli konkretnego dnia i godziny. Ponadto organizatorom towarzyszyła obawa, że w wakacyjne weekendy chętnych będzie zbyt dużo, a w ciągu tygodnia za mało. Kolejne to dobór wierszy np. do kolejnych 8 przedmiotów muzealnych, które jednocześnie będą w pełni zrozumiałe dla dzieci (bez archaicznych pojęć trudnych do wyjaśnienia).

ZOBACZ:
OPIS NA STRONIE ORGANIZATORA

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:

Umożliwienie międzypokoleniowych rodzinnych spotkań, działań w przestrzeni skansenu, w regularnych odstępach czasu. Umożliwienie poszukiwania kulturowej tożsamości w gronie rodzinnym, rozbudzenie zainteresowań tradycjami lokalnymi. Przykłady działań:

- inspirowanie się przedmiotem, np. gdy tematem spotkania było spanie, czy wiążący się z tym stanem przedmiot, tj. drewniana kołyska, łóżko. Rodzice jednocześnie opowiadali o tym, jak wyglądał ich wózek, a dziadkowie mogli wspominać swoją kołyskę. Przywołanie konkretnych przedmiotów, pamiątek ze swego domu rodzinnego;

- radość wspólnego bycia i tworzenia, np. robienia kwiatów z bibuły, pieczenia proziaków, sadzenia cebulek kwiatów w skansenowym ogródku;

- słuchanie opowieści przewodnika, poznawanie nieoczywistych miejsc (dawna klasa - karczma - leśniczówka - izba w chałupie), a jednocześnie robienie w nich ciekawych rzeczy: lekcja kaligrafii, wycinanka żydowska, poznawanie tropów zwierząt, lasowiackie bibułkarstwo itd.

- wspólne czytanie. Spotkania rozpoczynały się od lektury wierszy i bajek z lat dziecięcych rodziców i dziadków. Spotkania nabrały znaczenia dla uczestników różnych pokoleń.

fot. archiwum MKL w Kolbuszowej

„Tam, gdzie jeszcze pieją koguty” – etnoperformans weselny

Organizator: Miejski Ośrodek Kultury i Rekreacji w Dynowie

Organizatorzy chcieli zaobserwować, udokumentować, a także przedstawić w formie etnoperformansu widowisk stu lat (1915–2015) na terenie krain Pogórza Dynowskiego w województwie podkarpackim. Byli ciekawi, czy oprócz festynów ludowych, organizowania przeglądów i festiwali na ludową nutę, jest coś więcej, co tkwi głęboko w ludziach, którzy mieszkają na tym terenie, a co można określić mianem tradycji. Podmiotami działań były całe rodziny z sześciu wsi sąsiadujących z Dynowem. Dużą grupę stanowiła młodzież, która w efekcie warsztatów nauczyła się co oznacza „żywe” uczestnictwo w obrzędzie sprzed stu lat.

fot. Jakub Nowotyński

NAJ, NAJ, HURA:
Pomimo terytorialnej odrębności w widowisku uczestniczyli przedstawiciele kilku sąsiadujących ze sobą wsi, często całe rodziny (międzypokoleniowa grupa stu sześćdziesięciu osób, występujących jako aktorzy). Chodziło nie tylko o uczestnictwo w wydarzenia, ale wręcz „zaangażowanie emocjonalne”. W pewnym momencie zatarły się granice pomiędzy przeszłością, a teraźniejszością. Teatr żywy (etnoperformans), to teatr tworzony na gruncie kultury społeczności lokalnej, ale także tę społeczność kształtujący, wprowadzający nowe wartości, budujący nowe relacje. Po „odegraniu” przedstawienia społeczność lokalna nie będzie już tą samą społecznością w różnych wymiarach.

WYZWANIA:
Trudność w ustaleniu ram czasowych widowiska oraz etapów obrzędu weselnego, a tym samym etnoperformansu w gronie kilkudziesięciu osób. Warty podkreślenia jest fakt, że pomimo tego, że wsie sąsiadują ze sobą na wspólnym terenie zwanym Pogórzem Dynowskim, różnią się od siebie w sposobach przeprowadzania obrzędów, w tym weselnego. Zatem opracowanie wspólnego scenariusza widowiska wymagało wielu spotkań, negocjacji oraz zrozumienia, co tak naprawdę oznacza „tradycja” dla każdej z grup wiekowych biorących udział w inicjatywie. Wypracowanie konsensusu w przebiegu obrzędu oraz udział we wspólnym widowisku całych rodzin stało się największym sukcesem omawianej inicjatywy.

POMYSŁ WARTY NAŚLADOWANIA:
Widowisko teatralne w plenerze angażowało w roli aktywnego gościa weselnego zgromadzoną publiczność. Etnoperformans trwał sześć godzin i ukazywał cały obrzęd weselny z tańcami, śpiewem i tradycyjnym jedzeniem. Działanie zostało oparte na metodzie zwanej etnografią performatywną, czyli teatralną wizualizacją wyników procesu badawczego. Od 2015 r. odbyły się trzy widowiska, angażując za każdym razem kolejne grupy mieszkańców Pogórza Dynowskiego.

ZOBACZ:
TEKST NAUKOWY
FILM NA YOUTUBE

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
moksir@dynow.pl,
anetapepas@wp.pl

Założenia i przebieg inicjatywy

– wywiad z prezesem Fundacji Smaki Kultury Robertem Pływaczem

Czym jest Festiwal Kultury Rodzinnej?

Festiwal, to dwudniowy program trwający ponad dwadzieścia godzin, na który złożyło się ok. 60 bezpłatnych wydarzeń takich jak: spektakle teatralne, koncerty, warsztaty edukacyjne, zajęcia sportowe i rekreacyjne, performance i happeningi, pokazy sztuki cyrkowej i wielki lunapark dla najmłodszych.

Celem Festiwalu jest kulturalna aktywizacja rodziny: młodego, dojrzałego i senioralnego odbiorcy. Pragniemy, aby rodziny były zaangażowane w działania edukacyjne i kulturalne dzięki czemu otrzymały szansę na wspólne przeżywanie kultury i natychmiastową możliwość wymiany żywych emocji i wrażeń. Festiwal jest okazją do zaangażowania mieszkańców miasta i okolic, którzy mogą skorzystać z różnorodności działań edukacyjnych.

Co dzieje się podczas Festiwalu?

Inicjatywa skierowana jest do każdej grupy wiekowej i społecznej oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto w tworzenie programu Festiwalu angażujemy krajowych i lokalnych animatorów oraz artystów. Bardzo ważna jest dla nas kooperatywa z różnymi podmiotami: szkołami, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i placówkami opiekuńczymi, co pozwala na stworzenie spójnej oferty wydarzenia odpowiadającej na potrzeby wielu grup, w tym wspólnot rodzinnych.

Co osiągnęliście jako Organizatorzy?

Zrealizowaliśmy dwudniowy program Festiwalu na miejskich terenach zielonych, co sprzyjało integracji wielu środowisk w jednym czasie na rzecz promocji twórczego i aktywnego spędzania wolnego czasu w gronie rodzinnym.

Jakie są wyzwania stojące przed kolejną edycją Festiwalu?

Największym wyzwaniem, które stawiamy sobie jako Organizatorzy jest zgromadzenie w jednym czasie i miejscu jak największej liczby ciekawych i nowatorskich inicjatyw skierowanych do całych rodzin, które podczas festiwalu miałyby okazję do bezpośredniego i aktywnego zapoznania się z ofertą danego podmiotu.

Chcemy aby Festiwal stał się swego rodzaju platformą wymiany doświadczeń animatorów i organizatorów różnych inicjatyw skierowanych do rodzin oraz miejscem aktywnej prezentacji różnych ofert i działań poprzez zróżnicowane formy artystyczne, sportowe i edukacyjne.

Zapraszamy do współpracy wszystkie podmioty, których oferta skierowana jest do tej bardzo szerokiej grupy odbiorców i jesteśmy przekonani że festiwal będzie znakomitym miejscem do prezentacji ich oferty.

Najbliższa edycja Festiwalu zaplanowana jest na czerwiec 2023 i odbędzie się na terenie Parku Ludowego w Lublinie.

ZESPÓŁ FESTIWALU KULTURY RODZINNEJ

Centrum Kultury w Lublinie
www.ck.lublin.pl/2022/06/festiwal-kultury-rodzinnej

Fudacja Smaki Kultury
www.fundacjasmaki.pl/festiwal-kultury-rodzinnej

Koordynacja pracy nad katalogiem:
Aneta Pepaś-Skowron

Konsultacje:
Maria Artemiuk-Kozińska
Anna Strzałkowska
Robert Pływacz
Anna Broda

Dziękujemy za współpracę przy realizacji katalogu organizatorom inicjatyw rodzinych zaprezentowanym w niniejszej publikacji:

Miejskiemu Domowi Kultury „Ligota" w Katowicach
www.mdkligota.pl

Filii nr 26 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach
www.facebook.com/MBPKatowiceFilia26

Strefie Kultury Wrocław
https://strefakultury.pl

Instytutowi Kultury Miejskiej w Gdańsku
www.ikm.gda.pl

Fundacji Naturka
www.naturka.edu.pl

Domowi Kultury Błonie S.M. Czuby w Lublinie
www.dkblonie.pl

Etnocentrum Ziemi Krośnieńskiej w Krośnie
www.etnocentrum.pl/pl

Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej
www.muzeumkolbuszowa.pl

Miejskiemu Ośrodkowi Kultury, Sportu i Rekreacji w Dynowie
www.moksir.dynow.pl

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego · Lubelskie · Lublin Miasto Inspiracji · Lublin 2023 Europejska Stolica Młodzieży · Centrum Kultury w Lublinie · Instytucja Kultury Miasta Lublin

Fundacja Smaki Kultury · Partner: PZU Fundacja · PCPM · care · NIW Narodowy Instytut Wolności Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

KONTAKT DO ORGANIZATORA:
kulturarodzinna@gmail.com

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

KATALOG INICJATYW RODZINNYCH